

44

DE
FEBRE
CATARRHALI MALIGNA
EPIDEMICA
ANGINA GANGRAENOSA
STIPATA

—————
PRAESIDE
VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
DOMINO

D. PHILIPPO ADOLPH. BOEHMERO

MEDICINAE ANATOM. ET CHIRVRG. P. P. ORDINARIO,
ACADEMIAE CAESAR. NAT. CVRIOS. ITEMQVE IMPERIAL,
PETROPOL. NEC NON REGIAR. BEROL. SCIENT. ET PARIS.
CHIRVRGOR. SODALI.

PRO
GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS RITE CAPESSENDIS

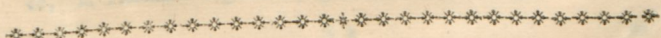
D. XVIII. FEBR. MDCCCLXVIII.

PVBLICE DISPVTABIT

AVCTOR

CHRISTIANVS GOTTLOB CONRAD HERTZOG

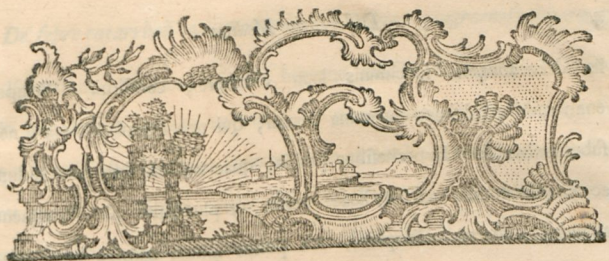
ANHALTINVS.

HALAE AD SALAM AERE BEYERIANO.

7220

DISSERTATIO MEDICA
DE
FEBRE
CATARRHALI MALIGNA
EPIDEMICA
ANGINA GANGRAENOSA
STIPATA.

§. I.

Exantlatis studiis, arti medicae addiscendae facris,
ne a more maioribus sancito recederem, de in-
augurali themate cogitare coepi, et epidemi-
ce, in Herciniaë regionibus, grassantis febris malignae catarrha-

A 2

lis

lis delineationem speciminis loco exhibere, constitui. Semper enim mihi arridebant conamina eorum, qui nec speculationibus, nec subtilitatibus, ab hypothesebus petitis, quae nullum fere commodum ac emolumentum arti medicae, verum ut plurimum plus detrimenti adferunt, chartas adimplent; sed potius intima naturae penetrabilia, pro eo, quo pollent, ingenio et acumine perscrutantes atque introspectantes, eiusmodi cogitata cum orbe erudito communicant, quae, ab observationibus profecta, medico non solum iuveni, verum etiam exercitato, maxime utilem largiuntur cognitionem. Accuratae scilicet morborum delineationes, ab eorum phaenomenis causisque, sensus incurrentibus, desumptae, ad summum iam euexerunt artem medicam fastigium. Ehim vero quis nescit, ex absolutissimis, quas magnus Hippocrates eiusque affectae suppeditarunt, morborum delineationibus, plurimorum morborum notitiam moderni aevi Medicos magna ex parte comparasse? Mira ideo ducti cupidine, veterum vestigia premendi, ut paulo accuratius abscondita naturae opera intelligerent, passim etiam grassationes epidemicas magna cum attentione describere, posterisque memoriam eorum non solum relinquere satagerunt, verum etiam, ut, postpositis subtilitatibus, nihil frugis ad-

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa stipata. 5

adferentibus, morbos, corpori humano infidias fruentes, obseruando imposterum quoque notarent, sedulo inculcarunt, eo semper magis id vtile esse censentes, quo atrocius tyrannidem suam obuius exferat morbus. Neque credo ideo, fore quosdam (inter eos certe, qui scientiae medicae pomoeria extendere omnibus viribus conantur, quique perpendunt, epidemias ignotos nonnunquam antea morbos magis cognitos reddere, diuersamque saepe et symptomatum et methodi medendi rationem ostendere) qui epidemicam febrium malignarum grassationem, ab accurata obseruatione petitam, sine vtilitate depingi censeant. Historia morbi, quem sequentibus plagulis descriptum dabo, a Viro, in arte medica famigeratissimo, accurate delineata mecum communicata est. Cum autem phaenomena, ab eodem Viro, minime sint demonstrata, nec curationem eiusdem mali, mecum communicauerit, in eius caussa, phaenomenis, et methodo medendi enodandis, explicandis et stabiliendis vires meas tentavi, qua in re, an propitia mihi fuerit Minerua? penes L. B. iudicium esto. Quod ad tractationem ipsam attinet: prolixum esse ventant limites huius Dissertationis; quare nec plurium auctorum testimonia adducam, paucissimis hac in re contentus, ad illustrandam

meam sententiam, mihi maxime necessariis visis. Arque id imprimis de curatione morbi valet. Haec enim cum ex plurimis scriptis medicis defumi possit, ne actum egisse videar, facta breui indicatione, ad euoluenda eorum scripta remittam.

§. II.

In Herciniae regionibus 1752 mense Iunii febris quaedam tyrannidem suam exercere coepit, infantes ex abrupto, prae ceteris pueros puellulasque, a dimidio ad XIV aetatis annum, aggrediens. Ab eius principio, nonnunquam etiam diu ante ipsum febris ingressum, de summa prostratione virium et membrorum pondere, cum praecordiorum anxietate insigni, frigore, aestu, siti, plus minusue intensis, tussi, faucium dolore, difficili respiratione, inquietudine, tristitia, ciborum fastidio, vomitibus interdum, plerumque bono cum euentu intercurrentibus, vel narium haemorrhagiis, conqueiebantur, facie simul pallida et emaciata apparente. Non defuerunt tamen, quibus adeo rectas iste morbus insidias struebat, vt aliquot demum ante mortem horis lectum peterent. Deglutionis ceterum et respirationis organa tumores, in plurimis certe, obsidebant,

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa stipata. 7

bant, in partibus potissimum internis sedem suam figentes, tantaque non raro miseros aegros atrocitate afficientes, vt nec deglutire, nec aërem capere potuerint. Fauces adspicientibus albicantia in vtroque latere apparebant tubercula, quae parua ab initio, maiora semper incrementa capiebant. Nonnunquam tumores isti euanescebant, magis vero pectus dein afficientes malum non leuabant. Interdum vesiculae os internum et fauces obsidebant. Multis quoque tumores quidam, loca circa pudenda, anum, umbilicum et digitos occupantes, contingebant, qui vagi in principio, demum fixi, ad maturacionem perducti materiem foeditissimam eructabant, aegris non semper tantum inde leuatis, vt mortem effugerent. In nonnullis alia quoque exanthemata obseruabantur, vesiculae variae, maculae, purpura, quae nucham, collum, pectus, abdomen totamque etiam peripheriam afficiebant. Neque horum etiam eruptionem certa semper fa-
lus subsequēbatur. Licet enim interdum morbum minuerent: non raro tamen nihil emolumenti afferebant, cito potius euanidi redditi, anxietatem aliaque symptomata augebant, mortemque accelerabant. Urina aegrotorum rubro tingebatur colore, exhalationes vero decumbentium abominabilem spargebant foetorem. Nulla ceterum deli-

ria

ria aderant. Somnus erat fere naturalis, sola anxietate interruptus. Al-
uina excretio vt plurimum minime languescebat. Neque sudores
obseruabantur, ni forsitan calore externo vsuque calefacientium ma-
lum valdopere augentium, protruderentur. Aegri intra secundum
et quintum morbi diem fatis cedebant. Quorum vero morbus octa-
uum aut decimum excessit diem, sanitatem, atque, quod miraberis,
fatis cito recuperarunt, remanentibus interea per aliquot a superato
morbo tempus, faucium et pectoris incommodis, difficili deglutitio-
ne, dolore, arrosione, vitis loquelae et tussi. Satis cita solutio mor-
bi, haemorrhagiis narium, vomitu, tussi, exanthematum eruptio-
ne, sudore critico absoluebatur. Defunctorum autem cadauera, oppleta
erant maculis rubris coeruleisque, et sanguis adeo resolutus et corrup-
tus erat, vt e pudendis non raro ichorosus promanaret. Licet praeterea
hoc malum tyrannidem suam potissimum, vt diximus, in infantes exer-
cuerit, minime tamen adulti plane immunes erant, isti maxime, quo-
rum vires attritae. Minus interea his lethalis erat, sed cum pristina
sanitate in gratiam redibant. Epidemica demum haec grassatio,
per sex circiter menses durando, haud exiguum numerum enecauit,
morbo saepe saepius calefacientibus tractato.

§. III.

Notabilis huius morbi natura, vt magis pateat: casus quosdam speciales adiungam, a Celeberrimo Viro, quem laudavi, mecum beneuole communicatos. Atque, ne mea forsitam culpa quidquam ipsis decedat, fatius esse duco, ea eos lingua suppeditare, qua mihi perscripti sunt.

Casus I.

Eine Frau, welcher zwey Kinder an dieser Krankheit gestorben, sagte von dem erstern, welches drey Jahr gewesen, folgendes aus: das Kind hätte einen Schaden an der rechten Hand und dessen Zeigefinger bekommen, welcher ganz schwarz worden. Ein dastiger Chirurgus hätte das Fleisch ganz davon geschnitten mit der Versicherung, es sollte nun weiter nichts zu sagen haben. Dem ohnerachtet hätte sich der Halschaden mit wenig Hitze und Frost eingefunden; es wäre dabey beständig herum gegangen, doch wäre es des Nächsttags kränker gewesen, als des Morgens. Zuletzt hätte es nichts mehr hinunter bekommen können. Im Halse an beiden Kimmbachen wären zwey weisse Zapfen gewesen, wobey sie wahrgenommen, daß der Hals äußerlich ein

wenig geschwollen, doch hätten sie keine Klümper gefühlt. Das Kind wäre sehr engbrüstig gewesen, Ohngefähr sechs Stunden vor seinem Ende hätte es sehr stark gehustet, und dabey vielen weißen harten Urfath ausgeworfen. Es hätte wenig geschlafen; der Urin wäre roth gewesen, und nach seinem Tode hätte er um den Nabel blau ausgesehen.

Casus II.

Das zweite Kind von fünf Jahren hätte anfänglich über den Kopf geklaget, hierauf hätte sich am Ano ein kleiner Schorf gesetzt, derselbe wäre immer größer worden, bis die Pudenda so stark geschwollen, daß es kein Wasser hätte lassen können, (bey männlichem Geschlecht ist das Scrotum sehr stark und dick geschwollen). Es hätte immer geschrien: wem ich doch nur das Wasser, lassen könnte. Kurz vor seinem Tode wäre ihm sehr angst gewesen, und 24 Stunden vor seinem Ende wäre es ihm in den Hals gezogen, die Brust hätte ebenfals stark geröchelt, wobey es vielen Urfath ausgeworfen. Der Urin wäre roth gewesen, und der Leib verstopft. Sie hätte ihm Mausf-Drek des Tages zwey-mahl in warmen Bier gegeben

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa sipata. 11

geben, vvor nach Oefnung erfolgt. Nach seinem Tode wäre es gantz blau geworden mit rothen Flammen vermischet. Aus den pudendis wäre nach dem Tode ein vvenig Blut gelaufen.

Casus III.

Ein Kind von einem Jahre und sechs Wochen, hätte den Halschaden mit der Hitze und einen kleinen Schauer bekommen. Es wäre anfangs wie ein Schnupfen gewesen, vvorbey ihm vieler Unflath aus der Nasen gelaufen, und aus dem Munde Speichel. Es hätte viel getrunken, im Munde hätte es viele weiße Bläsgen gehabt, vvorbey die Zunge geschvollen, daß es nicht saugen können. Der Stuhlgang wäre ordentlich gewesen, und der Urin sehr roth. Drey Tage nach der Krankheit hätten sich äusserlich am Halse unter beyden Ohren bis an die Kinnbacken, an ieder Seite ein Klümpgen hervorgethan, vvelches von beyden Seiten immer weiter bis nach der Gurgel sich gezogen, vvor auf es 24 Stunden vor seinem Tode starken Husten, schweren Othem und greuliche Angst bekommen, bis es gestorben. Bey der Krankheit hätte es heftlich aus dem Halse gestunken, daß denen Umstehenden auch dabey

übel geworden. Wie es sterben wollen, hätte es stark bey schweren Othenholen geröchelt, daß auch äußerlich an der Brust ein tief Loch geworden. Man hätte auch gesehen, daß es vielen Unflath im Halse gehabt, voran es ersticken müssen. Nach seinem Tode hätte es an denen Lenden, und unten am Leibe rothe Flecken gehabt. Sie hätten dem Kinde gebrannt Hirschhorn und Hirschthränen gegeben. In Wasser hätten sie Himbeerenmus und Ingber gethan, so es trinken müssen.

§. IV.

Ex recensita huius morbi epidemici historia id manifestum esse credo: eum *febrem* constituisse *malignam*. *Febris* indicia sunt: frigus, aestus, sitis. Malignitatem autem produunt: Grauia et inconsueta symptomata; citissimum vitae periculum, quod intulit; insidiae, quas, recta nonnumquam ratione incedens, vitae aegrorum struxit; tristitia, demum omnium rerum fastidium, debilitas insignis, facies collapsa. Quacunque enim ratione malignitatis saepe minus recte intellectam vocem interpreteris, manifesta semper eius signa in depicto morbo deprehendes.

§. V.

§. V.

Intelligitur porro, febrem hancce malignam, *febris catarrhalis malignae* genio quam proxime accedere. Angina enim, tussis, feri stillicidium e naribus (Cas. I), febris catarrhali respondent. Qui vero perpendit, exanthemata enata esse; fluida euacuata abominabilem prae se tulisse foetorem; maculas coeruleas rubrasque, cum haemorrhagiis proxime a morte obseruatas esse; respirationis, degluttonis et anxietatis incommoda insignia fuisse: is certe de malignitate febris catarrhalis minime dubitabit

§. VI.

Demum *angina gangraenosa*, (maligna ab aliis, pestilentialis et ulcerosa a SEVERINO vero Paedanchone maligna dicta) huic febre accedens, singularem eius naturam prodit. Nouus fere iste morbus exstat infantibus puerisque maxime familiaris, ab AETAEO iam (Lib. I. Cap. IX.) descriptus. Recentius dein eum SEVERINVS, BARTHOLINVS, FOTHERGILL, HUXHAM, CHOMEL, GARNIER, MALOVIN alii delinearunt, cum frequentiore grassatione Italis, Gallis, Anglis, Hispanis et Belgis magis se notum reddiderit. Symptomata, quae laudati Viri

anginae malignae et ulcerosae adsignant, exacte illi respondent, quam in aegris supra notauimus. Adspectus partium adfectarum, foetor oris, exanthemata concomitantia, insigne periculum, materia excreta et reliqua consentiunt. Nonne itaque descriptum morbum nobis re praesentare licebit, vt *febrem catarrhalem epidemicam malignam, cuius miasma, ad fauces potissimum deuolutum, anginam gangraenosam symptomatice produxit?* Vel breuius: fuit angina gangraenosa.

§. VII.

Stabilita morbi natura, ad determinandas illius causas transco. Proxima sine dubio erat *vera humorum putredo*. Foetor enim tam oris, quam materiae excretae abominabilis, insignis sanguinis resolutio, per exanthematum a morte eruptionem et haemorrhagias declarata, color macularum coeruleus, satis manifesta sunt putredinis indicia. Neque difficulter inde symptomata huius morbi eruuntur; ⁴ huius de re dein dicam.

§. VIII.

Quod causam remotam attinet: recte, credo, *humidus putridisque vaporibus refertus accufatur aër*. In cibis enim potuque vix quidquam mutatum erat; aër autem humidus deprehendebatur.

Aestates

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa stipata. 15

Aestates enim, epidemiam proxime antecedentes, frequentioribus pluviis famosae, aquas stagnantes, innumera insecta generarunt. Illae quidem, ipso calore et quiete putridae redditae; haec vero mortua, hincque in putredinem abrepta, nociuis vaporibus atmosphaeram inquinarent, eo certe magis hic pestiferis, quo minus loca montana propellendis aëris corruptionibus fauent. Pater inde putredinis origo (§. anteced.). Humidus enim aër, laxando solida, putredinem inducit, multoque magis, si putridas contineat particulas, quae facultate sana sibi fluida assimilandi instructae, late per corpus putredinem diffundunt. Confirmantur haec, quae de hac anginae gangraenosae et malignae causâ diximus, aliorum obseruatis. *Aretaeus loco cit. dicit: Regio Aegypti horum affectuum plane foecunda est — Syria quoque; maxime illa, quae καὶν, id est caua nominatur, huiusmodi morbos procreat; vnde Aegyptia et Syriaca ulcera id genus appellant.* In his vero regionibus aërem, quem diximus, saepe saepius occurrere, quis nescit? *HYXHAMVS* quoque in ea, quam descripsit, epidemia aërem humidum notat, et *MALOVIN* tempestatem vndosam accusat.

§. IX.

Docent haec quoque rationem subiectorum et partium affectarum. Cum teneriora et debiliora subiecta impetum tantae causae minus bene ferre possint: infantes, pueri, puellulae et adulti debiliores affici debebant. Ad infantes tamen, lac adhuc sugentes, contagii demum auxilio morbus serpsisse videtur, cum in grassationis principio, ob liberiores sine dubio aëris externi corrupti usum, istos magis arripuerit, qui inter tertium circiter et sextum aetatis annum constituti erant. Aër denique humidus partes, quas tangit, relaxans, iniasma morbi faucibus potissimum et pulmonibus inimicum reddidit.

§. X.

Ad explicanda morbi phaenomena me confero. Atque primo quidem, quod *debilitatem* attinet: illam a putrido produci, manifestum est. Vires enim corporis humani tam a certo cohaesionis gradu, quam a fluidi neruei actione pendent. Nunc vero putridum cohaesionem glutinis soluit, lymphamque nutritiam corrumpit, quo fit, ut iusta et sanitati respondens solidorum cohaesio persistere et restitui nequeat. Nequorum etiam fluidum male hinc afficitur. A lymphâ enim

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa stipata. 17

enim tenuissima in cerebri cerebellique substantia fecernendum, si a putrido corruptum fuerit, legitime fecerni non potest debitamque amittit qualitatem. Fluidum enim nerueum, naturali et sanitatis flatui conformem mixtionem nactum, elasticum esse debet, quod comprobauit ILLUSTR. EBERHARDVS in Diff. *De actione narcoticorum in fluidum nerueum.* Vti vero putridum aëris, ita fluidi etiam neruei elasticitatem tollere et minuere valet. Contendit id recte laudatus Vir in *consp. med. theor.* part. II. pag. 105. *Schol.* Huic causæ faburra primarum viarum, in nonnullis præfens, iungi debet. Dicitur enim vix potest, quantum exinde totum genus neruosum patiat.

§. XI.

Hac ex debilitate sequentia explicantur: *tristitia, omnium rerum fastidium, insensibilitas, quæ nonnunquam adfuit, facies collapsa, emaciata et anxietas.* Imminuta neruorum actio (§. ant.) creauit *insensibilitatem.* Mala nutritio, laxitas vasorum absorbentium, sanguinis celerior motus *faciem collapsam et emaciatam* produxere. Numquid etiam neruorum et primarum viarum mala conditio? A neruis certe et primis viis multum solet facies mutari. Debilitati et

C

faburrae

faburrae ex parte tribuenda primarum viarum *anxietas*, quamvis laesa etiam respiratio, ut dein dicetur, eam potissimum generauerit. Atque idem de *tristitia* et *omnium rerum fastidio* statuendum.

§. XII.

A vi irritante putridi *febris* nascitur, sicut et *tussis*, *inflammatio anginoidea*, *faucium dolor*, *laesa respiratio*, *anxietas*. Origo quoque *fitis* patet. Putridum enim, primarum viarum canalem replens, impetus febrilis, acre per sanguinis massam diffusum, frequentes sunt huius symptomatis causae. Febris etiam impetus *urinae ruborem* produxit.

§. XIII.

Laesa respiratio, ab angina producta (§. ant.), pro ipsius gradu maior minorue esse debuit. Angina itaque magna, tumorem procreans respirationis organon angustantem, causam suffocationis induxit, et periculosiorem morbi statum reddidit. Nam recte ILLVSTR. LUDWIG in *institucion. med. clin.* §. 196. *Angina*, inquit, *et ea, quae a pustulis, in faucibus haerentibus, et ea, quae a tumore nimio colli oritur, pessima est.*

§. XIV.

§. XIV.

De foetoris illius abominabilis causa sollicitus eam facile intelliget, qui ortum huius morbi, in superioribus expositum, attendat. Demonstratum enim est (§pho VII.), ubi de causa morbi proxima egimus, eum natales suos debere massae euidam putridae. Quodsi putridum hocce eminentioris gradus fuerit, sparget odorem abominabilem, eoque fortiosem, quo magis fuerit putredo euoluta. Eiusmodi euolutio, cum in febris acutis malignis locum habeat, necesse fuit, ut in casu nostro foetor sese manifestauerit. Praeterea notum est, sudorem omniaque fluida secreta, quae a sanguine originem trahunt, eiusmodi particulis referta esse debere, quas sanguis, secretioni destinatus, continet. Sed in febre hac maligna sanguis putredine repletus erat, unde fieri aliter non potuit, quin fluida secreta, ab eodem prouenientia, putridam indolem induerint. Sudor ergo, cum fero, a sanguine separato constet: putridus esse debuit; hinc ratio abominabilis foetoris.

§. XV.

Impetus febrilis, a quo actio sanguinis in latera increfcit, haemorrhagarum existit causa, docente id Pathologia. Quare eiusmodi in

subiectis potuit excitari haemorrhagia, narium in primis, utpote quam et natura febris generatim, congestiones versus caput producens, et angina ipsa, laedens respirationem et refluxum sanguinis e capite impediens, facilitare potuit. Neque haemorrhagarum, a morte ortarum, ratio latere potest, si cogitemus, putredinem a morte increfcere, indeque, sanguine insigniter resoluta, haemorrhagias prouocari potuisse.

§. XVI.

Superuacaneum foret, explicandis phaenomenis diutius inhaerere, cum e fundamentis pathologicis facile eorum ratio peti possit. Vnicum tantum praedictis adici debet. Docuerunt nempe obseruata, atque id passim supra iam notatum fuit, morbum hunc non via eademque ratione subiecta adfcessisse. Vndenam haec diuersitas? Causa morbi maior minorue et differens subiectorum constitutio eam sine dubio induxerunt. Morbi enim sequuntur subiectorum naturam et magnitudinem causarum, a quibus pendent. Atque ita in nostro quoque casu statui debet. Vnde satis differentes erui possunt morbi effectus.

§. XVII.

Petraetatis causis tam proxima, quam remotis, ordinis ratio poscit, ut in signa huius morbi inquiramus. Et diagnostica quidem,

cum

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa stipata. 21

cum fatis superque ex historia morbi a nobis delineata pateant, ne crambem bis coquere videamur, missa facimus, prognostica paulo accuratius consideraturi.

§. XVIII.

Atque in ea consideratione *febris* praecipue attendenda. Non semper haec, sed tunc demum, quando *aut* deficit, *aut* excedit, damnanda erit, cum in hoc quoque casu, ad vires naturae medicalitrices referri debeat. Praeterea respiciendum erit ad symptoma illud generale omnium febrium malignarum acutarum, *prostrationem scilicet virium*. Quodsi enim magis magisque augeatur, neque ab exanthematum eruptione et materiae euacuatione decrescat, vires vitae magis debilitantur morbusque malignior redditur. Praeterea ratio habenda erit anginoidei affectus, cum notum sit, actiones vitales per eundem laedi; quibus autem laesis, periculosior morbi status redditur, aegrique vita periclitatur. Enimvero hoc symptoma, docente obseruatione, vt plurimum funestum morbi statum reddit, quod ipsum casus noster manifesto demonstrat. Porro gradus putredinis et euacuationes materiae morbosae considerationem hac in re merentur. Quodsi enim foetor materiae sit insignis, nulla

illius euacuatio, aut eius quidem excretio absque notabili leuamine contingat, exanthemata cum anxietatis aliorumque symptomatum incremento regrediantur: mala tunc prognosis formanda erit. Vomitus contra ea, sudores moderati, haemorrhagiae, cum leuamine aegrorum obuenientes, bonum morbi euentum spondent. Respicendum quoque ad aegrorum *aetatem*. Iunioribus enim magis fatalis fuit iste morbus. Demum vitae regiminis ratio et medicamenta, in usum vocata, considerari merentur. In epidemia enim supra descripta calefacientium usus plures letho dedit. Plura de prognosi dici possent, sed pauca haec iam sufficiant.

XIX.

Ordo nos ducit ad practicam argumenti tractationem. Curaturus ergo hunc, quem delineauimus, morbum, sequentes obseruet indicationes:

- I. Putridum corrigatur et congrue expellatur;
- II. Inflammationi, a putrido productae, anginae potissimum, occurratur;
- III. Vires naturae, quae dicuntur medicatrices, apte dirigantur.

§. XX.

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa stipata. 23

§. XX.

Correctio putridi generatim impetratur antisepticorum vsu. Acida tam vegetabilia, quam mineralia diluta, Camphora, Nitrum, Cortex peruianus hic laudem merentur. Horum vsui iungi possunt potus mucilaginosi, succo citri acidulati, qui obuoluunt, et infusa theeformia, quae diluunt acre. Legi equidem, *Clar. COLDEN* in litteris ad *D. FOTHERGILL* datis, notare, corticem peruianum a nonnullis medicis in angina gangraenosa sine successu datum fuisse, *Vid. Comment. de reb. in sc. natur. et Medic. gestis* Vol. VIII. p. 311; interea cum *WALL* maximopere in eiusmodi angina laudauit (*HUTH Sammlung verschied. Abhandl. von der Fiebrerinde* II. Th. S. 186 seqq.), neque minus *НУХНАМ*, qui tamen tincturam suam corticis Peruiiani alexipharmacam praefert (*Oper. phys. medic.* Tom. III. p. 112). Huc etiam referri meretur observatio, *Journ. Oeconom.* in 1763 Febr. p. 95. Quodsi cum his *PRINGLI* experimenta compares et observata, quae de vsu corticis peruiani in putridis febribus varii Medici litteris mandarunt: de insigni huius medicamenti in angina gangraenosa efficacitate non dubitabis. Quae itaque contraria his observata a *Clar. COLDEN* adducuntur, ex idiosyncrasia aegrorum quorundam, aut aliis circumstantiis, quae

quae vires huius corticis impediunt, explicari debent. *Idem* Refert, *Clar. DOUGLAS* mercurium, cum camphora mixtum, felici succesu adhibuisse. De camphora nil dicam, certus de eius vi antiputredinosa; mercurii autem usum fugerem in morbo ex vero putrido orto, cum sanguinem ipsum sanum in putrilaginem solvere queat. Forsitan tamen plures et satis differentes anginae gangraenosae epidemiae existunt, quod *WALL* quoque innuit; hinc fieri potest, ut nonnunquam mercurius conducatur.

§. XXI.

Expulsio putridi variis modis impetrari potest, quam practicus pro diuersa rerum et circumstantiarum ratione perficere tenetur. Huc pertinent infusa theeformia, emetica leniora, sulphur Antim. aut tert. praecipit. Ipecacuanha et his similia. Clysteres quoque aut leniora laxantia, huc spectant. Demum vero quae putrido resistunt (§. ant.), roborando corpus, excretionem infimul cutaneam promouere solent.

§. XXII.

Ad explicandam secundam indicationem me accingens, superfluum fore cenfeo, si methodum medendi, inflammationibus generatim et anginae dicatam, ex Therapia tam generali, quam speciali
notam,

De febre catarrhali maligna epidemica, angina gangraenosa stipata. 25

notam, repetere vellem. Nonnulla ergo momenta paucis tantum notabo, quae ad gangraenosam hanc et ulcerosam anginam pertinent. Atque ista quidem remediorum antiphlogisticorum usum in eadem respiciunt. Scimus eam *plerumque* virium defectum comitari. Quare remedia alia antiphlogistica, quae vires corporis infringunt, venaesectioes scilicet, largior nitroforum usus, etc. minus contra eam, quam vulgares valent inflammationes. Nisi itaque, ob quamcunque causam, satis insignis obseruetur sanguinis orgasmus, ab eiusmodi remediis eorumque imprimis largiore usu abstinendum. Atque haec vrgent quoque Scriptores, qui curationem huius anginae suppeditarunt, nostraque ipsa epidemia passim fatalem venaesectiois admittit effectum confirmavit. Ceterum vapores acidos et antisepticos, respirationis ope ad fauces ductos, insigniter hic laudat WALL.

§. XXIII.

Vt denique tertiae indicationi satisfiat: febris, vomitus, tussis apte dirigi debent. Non suppressenda est febris, sed *moderanda* tantum, si forsitan, quod tamen rarius hic fit, excedat, idque antiphlogisticis; aut excitanda analepticis et roborantibus, quando deficere videatur. Cui scopo antiputredinosa varia dicta, radix

D

serpent.

serpent. virg. et similia respondent. Neque vomitus, haemorrhagiae cum leuamine ortae, tussis, suppressionem hic admittunt, cum aut materiam nocivam expellant, aut certe symptomata morbi leuant. Apri itaque auxiliis, adiuuari debent, si vires naturae, sibi relictae, non sufficere videantur.

§. XXIV.

Demum congrua vitae ratio commendanda. Abstinentum a carnibus, aëre calido et calefacientium vsu, quorum lethales in his morbis effectus viuidissimis coloribus tot iam in arte Viri depinxerunt. Nec, morbo ipso superato, remedia roborantia, leniora laxantia aliaque omitti debent, quae relictis nonnullis symptomatibus tollendis lenientisue destinanda esse, ars medica praecipit.

FINIS.

NOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
C A N D I D A T O

s.

PRAESES.

Quum, quod tibi laetus gratulor, CANDIDATE ORNATISSIME; solidam, quam amplexus es, salutaris scientiae cognitionem, singularibus quibusdam observationibus, Speciminis inauguralis loco, demonstraveris, meque adiutorem testemque eruditionis rogaveris: honesto huic petito deesse nolui, sed eo lubentius in me suscepi officium, quo magis cognouerim, TE non intempestiuos, neque a meritis TVIS alienos anbelare honores, sed dignum TE prius ipsis reddidisse maturosque expectasse. Ex eo enim tempore, quo in REGIA nostra FRIDERICIANA optimis inutritus fuisti studiis, atque Praeceptoribus ingenio, industria, modestia, honestate innotuisti, optimam de TE concepimus spem. Confirmasti expectationem, quam de TE habuit Illu-

D 2

stris

stris Ordo medicus, et cui etiam in binis, quae ex legum praescri-
pto subiisti examinibus, fecisti satis. Quare cum optimis optime
imbutus scientiis cathedram nunc dignus ascendas, de iis, quae
omnium adplausum merentur, ex intimo animi adfectu TIBI gratulor,
vereque gratulor, praecipue cum Splendidae TVAE Familiae,
gaudium solemniter hocce, qui TIBI aliisque felix illuxit die, exci-
taueris. Gratulor igitur TIBI de elegante neque ac utili
exhibito Specimine, proprio, ut aiunt, Marte conscripto, deque
honoribus Doctoralibus, mox, praemii loco, ex merito TIBI
conferendis, immo non de praesente tantum dignitate, verum
futura etiam, quae TE comitabitur, felicitate, optoque, ut Il-
lustribus PARENTIBVS et Honoratissimis COGNATIS TVIS ho-
nori, Reipublicae medicae ornamento, et tot aegrotis solatio viuas
felix beatusque quam diutissime. Et sic bene TIBI dicat Deus, re-
busque TVIS perpetuam largiatur felicitatem. Vale! Dabam
Halae d. XVIII. Februar. MDCCCLXVIII.

VIRO

V I R O
PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMOQUE,
C. G. C. H E R T Z O G
SYMMORVM IN MEDICINA HONORVM
CANDIDATO
DIGNISSIMO, AMICO OPTIMO,

S. P. D.

CAROLVS BENIAMIN RVFFERVS

M. C. SIL. OPPONENS.

*Non possum, quin TIBI, AMICE AESTVMATISSIME, magnopere
gratuler hunc diem, quo vitam academicam, cum perpetua honestatis
atque industriae, nunquam defessae, laude gestam, ad gloriosum atque
exoptatum perducis exitum. Nam cum TE primum cognoscerem, ha-
nestate, modestia et sedulitate nulli quicquam concedentem, plurimis
autem palmam praeripientem, statim ab illo tempore TE diligere, et
de studiorum TVORVM successu optime sperare coepi. Neque opinio,*

D 3

quam

quam de TE conceperam, me fefellit. Docet hoc egregium, quod edidisti,
Specimen. Iam iam TIBI dies apparebit, quo praeemia TVAE acci-
pies industriae. Quid vero dicam de amore TVO erga me sincerri-
mo. TV mihi ad omnia, quae iam praebuisti, amicitiae documenta,
istud addere voluisti, ut mihi officium tradideris aduersarii. Non ad-
uersarii vero, sed amici et testis de istis honoribus summis, qui TIBI a
gratioso Medicorum Ordine sunt decreti. Gratulor itaque TIBI de istis
iustis diligentiae TVAE et eruditionis praemiis, atque, ut iis diutissime
saluus ac incolumis, in TVAM, FAMILIAE TVAE SPLENDIDIS-
SIMAE laetitiam, amicorum TVORVM voluptatem, atque aegroto-
rum, qui TVAE committentur curae, emolumentum, fruaris, ex animo
apprecor. Me vero, quo me ad hunc usque diem amplexus es amore,
ut in posterum quoque amplecti pergas, per mutuam nostram amici-
tiam oro TE atque obtestor, TIBIQUE persuadeas, esse paucos, qui
mihi sint in TE amando pares. Vale. Dabam Halae ad Salam die
XVIII. Mens. Febr. A. O. R. MDCCLXVIII.

VIRO

V I R O
PRAENOBILISSIMO ET AMICISSIMO,
C. G. C. H E R T Z O G
SVMMORVM IN MEDICINA HONORVM
CANDIDATO
LONGE DIGNISSIMO,

S. P. D.

IOANNES ERNESTVS STAHL

M. C. OFFON.

*O*blata nunc demum opportunitate, quam saepius optavi, publicum aliquod
amoris erga TE mei monumentum TIBI sancienti, magnopere laetor. Ex eo
enim tempore, quo propius TE noscere coepi, praecclarum TVVM ingenium,
doctrinam, et plura eximias virtutes admiratus, non potui non, quin TE dile-
xerim et amaverim. Quid itaque potest iucundius mihi contingere, quam ut TE,
iam cathedram ascendentem, summo in arte nostra honores, diu promeritos, im-
petrare videam. Haec igitur conatibus TVIS dignissima praemia, propediem
in TE conferenda, ex animo gratulor. Gratulor Illustri TVO Parenti de fi-
lio tantae spei, splendidissimae TVAE Genti cognato eius decore et ornamento,
patriae de ciue optimo, aegrotis de Medico erudito atque solertissimo, mihi
que demum ipsi de TE amico. Nec nisi preces subiungam, ut in posterum
quoque, quo lucusque amplexus es, dignari me velis amore, et pro certo per-
suasum TIBI habeas, me magis TIBI neminem esse deuinctum. Vale. Da-
bam Halae ad Salam. d. XVIII. Februar. MDCCCLVIII.

VIRO

VIRO
PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO,
AMICO HONORATISSIMO,

S. P. D.

IOANNES FRIDERICVS ANDREAE

M. C. ET OPP.

*I*am in eo es, AMICE PRAESTANTISSIME, ut, vitae TVAE academicae studio gloriosissime absoluto, lauream petas medicam TIBI decretam, tanquam aliquale praemium optime promeritum pro laboribus TVIS academicis, proque egregia ac profundiori TVA in re salutari eruditione, quam adiuvante ingenii TVI felicitate et indefessae plane industriae auxilio nactus es. Quae cum ita sint, certe ego prorsus ingratus viderer atque indignus istius amici, quo me condecorare voluisti, nominis, apud me semper aestimatisimi, nisi occasionem hanc exoptatissimam auaris arriperem manibus, insigne meum gaudium, ex diei huius festiuitate enatum, testificandi, animi mei erga TE propensionem, amorem ac reuerentiam, quantum per paginas exiguitatem licet, declarandi, atque dein TIBI ex animo gratulandi de Honoribus Doctoralibus, mox in TE conferendis. Hisce insuper vota addere prae omnibus mihi incumbit TVA pro felicitate rerumque omnium successu secundissimo faustissimoque. Perge itaque agere sic, ut prospere TIBI eueniant omnia in Parentum illustrum TVORVM ornamentum atque gaudium, in Familiae TVAE splendidissimae decus, multorumque aegrotorum solatium. Iucundius mihi sane nihil acciderit, quam si votis meis ardentissimis hisce cuncta competere experiar, saepissimeque persuadear de eo, quod memor adhuc sis mei, amicitiaeque nostrae, cuius stabilitatem ac vigorem ita conservare velis, uti ego valde opto atque enixe TE rogo. Vale. Dabam Halae ad Salam die. XVIII Februar. MDCCCLXIX.

1700

Disser. med. Halle,

Med. Diss.,

6. 1758-68.

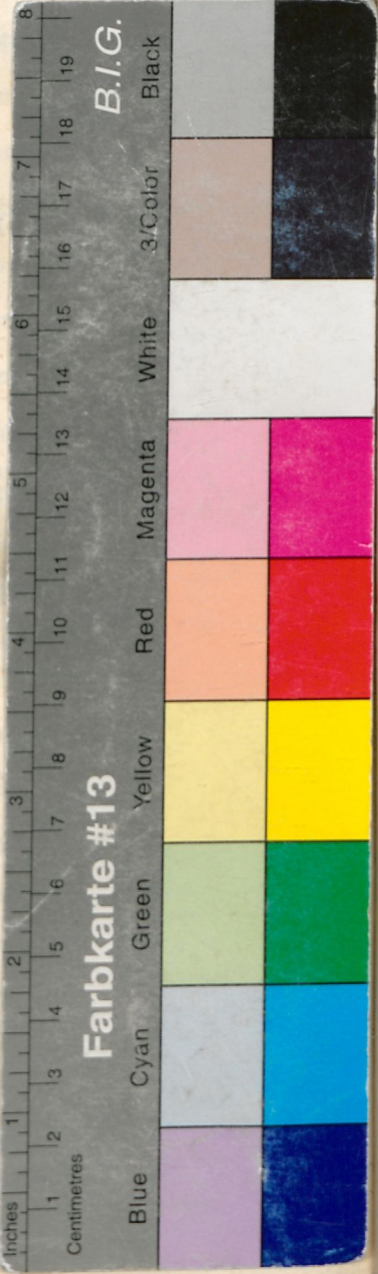
ULB Halle 3
002 830 728

56

Reho ✓

DE
FEBRE
CATARRHALI MALIGNA
EPIDEMICA
ANGINA GANGRAENOSA
 STIPATA

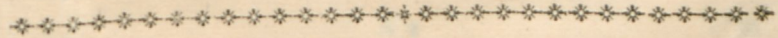
—————
 PRAESIDE
 VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
 DOMINO
D. PHILIPPO ADOLPH. BOEHMERO

MEDICINAE ANATOM. ET CHIRVRG. P. P. ORDINARIO,
 ACADEMIAE CAESAR. NAT. CVRIOS. ITEMQVE IMPERIAL,
 PETROPOL. NEC NON REGIAR. BEROL. SCIENT. ET PARIS.
 CHIRVRGOR. SODALL.

PRO
GRADV DOCTORIS
 SVMMISQVE IN ARTE MEDICA HONORIBVS RITE CAPESSENDIS

D. XVIII. FEBR. MDCCCXVIII,
 PVBLICE DISPVTABIT

AUCTOR
CHRISTIANVS GOTTLOB CONRAD HERTZOG
 ANHALTINVS.

HALAE AD SALAM AERE BEYERIANO,

